

על המחקר המזויף

מתוך נאומו של סקרוטון בכנס של ה-IPA, 2014.

צורת מחקר חדשה פלשה לאקדמיה. בעבר נהגו ללמד באוניברסיטאות נושא מוגדר, בעל תוכנית לימודים מוגדרת, והיו – במדעי הרוח – עורכים מחקר חסר-פניות המונחה על ידי חיפוש האמת, ואיש לא היה נחרד במיוחד אם המחקר הוביל למסקנות מפתיעות או בלתי-רגילות. ובכן, אחד הדברים הראשונים שמתרחשים כאשר ממשלה טוטליטארית תופסת את השלטון הוא "טיהור" האוניברסיטאות, שמשמעו סילוק האנשים שעושים דברים מסוג זה – כלומר, סילוק האנשים שעורכים מחקרים חסרי-פניות המונחים על ידי חיפוש האמת. כך ארע כשהנאצים השתלטו על האוניברסיטאות בגרמניה וכשהקומוניסטים השתלטו על האוניברסיטאות ברוסיה, וכך ארע במזרח אירופה בזמני – כאשר היחידה שיצאה מן הכלל הייתה פולין, שהיו בה אוניברסיטאות, שהיו האוניברסיטאות היחידות, שבהן כל המרצים היו מן הימין (וזאת מפני שהקומוניסטים היו בכל מקום). אך ככלל, זהו המהלך הראשון בו נוקטת המנטאליות הטוטליטארית: לעצור את המחקר החופשי ורחב האופקים המתבצע מתוך חיפוש האמת. כך שהתמזל מזלנו לרשת אוניברסיטאות מסוג זה – אך האם הן עוד ישנן?

אנו עדים לצמיחתם של אינספור מקצועות חדשים באוניברסיטה, אשר נדמה כי השאיפה בהם לאמת משנית לדבר-מה אחר, כאשר אותו 'דבר-מה' הוא למעשה השאיפה לקונפורמיות פוליטית מסוימת. אם תתבוננו במקצוע כגון לימודי מגדר – ובכן, אני יודע שזוהי סוגיה שנויה במחלוקת, אך ייתכן שניתן לדבר עליה בחופשיות בחדר זה (ודאי שלא ניתן לדבר עליה בחופשיות באמריקה) – על כל פנים, ישנו מקצוע; קשה מאוד להעלות על הדעת שתוכלו להצליח במקצוע זה אם אינכם מחזיקים בדעות פמיניסטיות, בין אם למן ההתחלה ובין אם – לכל הפחות ולבטח –

בסיכומו של דבר. זהו מקצוע המובנה סביב אידיאולוגיה. ייתכן שבאידיאולוגיה זו ישנו מן האמת, מי יודע, אולם הטלת-ספק בה נעשתה ביסודו של דבר לבלתי אפשרית, הן בשל תוכנית הלימודים והן בשל אופן לימודה – ואני סבור שתמצאו שישנם לא מעט מקצועות שכאלה באוניברסיטאות שלנו. מקצועות אשר בהם יישור הקו עם אורתודוקסיה כלשהי זוכה לקדימות על פני המתודה האינטלקטואלית. וייתכן שמשוהו מעין זה חייב להתקיים; ייתכן שבימי הביניים התיאולוגיה הייתה כזו. אך הדבר המעניין לגבי התיאולוגיה של ימי הביניים הוא שהיא טיפחה את המתודה האינטלקטואלית, חרף דרישתה לאורתודוקסיות.

אנחנו נמצאים במהלכה של תקופה אשר בה האמת עצמה, כך נראה, נדחתה אל שוליו של המחקר האקדמי, ואני סבור שיש כאן השפעה מסוימת, שהייתי רוצה לסיים את הדברים עם ציונה, והיא ההשפעה של אותם תיאורטיקנים אשר מכריזים בפועל ממש כי אין אנו יכולים להסתמך על האמת כלל וכלל, מפני שאינה אלא נתון היסטורי, המשתנה עם מבני-הכוח ומבני-השליטה של החברה שבה מבוטאת האמת.

הדמות החשובה ביותר כאן, כידוע לכם, היא מישל פוקו, שסבר כי מטרתה של הגותו היא להעניק לנו "histoire des vérités", היסטוריה של אמיתות, כאילו לאמיתות יש היסטוריה. אתם יודעים, או שמשוהו הוא אמיתי או שהוא לא אמיתי. ואף על פי כן פוקו ביקש לארגן מחדש את תוכנית הלימודים כולה באופן כזה, שכאשר אנו לומדים את מחשבותיהן וכתביהן של דמויות מן העבר, איננו מתעניינים כלל באמת של דבריהן כי אם בכוח שמדבר דרכם. כשהסחורה היחידה בעולם האינטלקטואלי היא הכוח (למי יש שליטה על מי...), אפשר, מן הסתם, להפוך כל מקצוע – לא משנה עד כמה הוא נראה בתחילה כחסר-פניות – למכשיר של מאבק אידיאולוגי. כל שעליכם לומר הוא: "אתם יודעים? – עד כה, לימודי הספרות האנגלית היו הפעלה של כוח גברי על המגדר הנשי, אז אני הולך להפוך אותם על פיהם ולעשותם להפעלה של כוח נשי על השליטה הגברית"; ואתם יכולים להפוך את כל המקצועות הנלמדים באוניברסיטה על פיהם, לארגן אותם מחדש כחלק מהאג'נדה של השחרור, ובדרך זו לחשוב שאתם עדיין עורכים מחקר. והדבר המעניין הוא, כמובן, שגם תוכלו להסתמך על כמות

עצומה של מחקרים כוזבים ופילוסופיות כוזבות אשר יעניקו לכם סמכות, ועל כך הרחבתי בחיבורי התיאורטיים יותר – צמיחתה של תעשיית המחקר הכוזב שמאפשרת לאנשים להיעשות לאוטוריטות, לטעון לסמכות, בהתבסס על נונסנס. כאשר המטרה של אותו הנונסנס היא להפוך את יישור הקו עם הדעה המקובלת לדבר היחידי שישנו. ואם המחקר הוא נונסנס, מה עוד נותר? רק המסקנות – ומסקנות אלה, מן הסתם, מתבררות כאותן אקסיומות ליברליות הנהוגות אשר מהן למעשה מתחילים.

(מאנגלית: ענת שפריא)

רחק י
תם ונשלם
שבה לאל
בורא עולם